

יו"ל ע"י
מבצרי התורה והחינוך
שע"י קהל הסידי מכנובקה בעלזא בית שמש
בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

הלכה

באמת ובתמים

מרגלא בפומיה דהגאון מטשעבין זי"ע, שכל דבר צריך להיות לו 'כלי ראוי' שמקבלו ומחזיקו, ומהו הכלי שדרכו יוכל האדם להחזיק ולקבל התורה? מדות טובות!

בקביעות שיעור שנערך בשבוע זה הפליג כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בשבח הנפטר הדגול הגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, ובגודל מעלת תואר "שר התורה" שנתכנה בפי כלל ישראל, המלמד על הגילויים הנפלאים שזכה אליהם בתורה הקדושה, כאותו סיפור הידוע על החגב שהגיע עד פתח ביתו בעת שנתקשה בלימוד הלכות חגבים.

מן הענין לציין לדברי המאור עינים זי"ע בפרשת חיי שרה (ד"ה במדרש ואברהם זקן): "כי מי שמתקן המדות למטה זוכה להופעת אור החכמה עליו מלמעלה. שהוא, שידע ויבין וישכיל בתורה אף מה שלא למד מתוך הכתוב בספרים, על ידי שיפוע עליו אור החכמה עליונה מ"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, יהיה נאה דורש ונאה מקיים אף במה שלא למד, שהשכל העליון מדבר בו". ומי "שכל דרשתו בתורה אינו כי אם במה שלמד מתוך הכתב, ולא זכה עדיין להופעת השכל מן החכמה עליונה עליו מלמעלה, אף במה שלא למד, על ידי שלא תיקן כל המדות עדיין, ועל כן לא זכה להמשיך הי"ג מדות של מעלה אליו".

ואם עד כאן דיברנו על חלק היעשה טובי הנדרש לתיקון המדות בימים אלו, שמענו השבוע בקביעות שיעור דברים כדרבנות נטועים כמסמרות, דיבורי קודש במצוות "לא תלך רכיל בעמיק לא תעמד על דם רעך אני ה', לא תשנא את אחיך בלבבך הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא, לא תקום ולא תטור את בני עמך ואהבת לרעך כמוך אני ה'". הפך בה והפך בה דכולא בה!

נסיים בדברי קדשו של המאור עינים זי"ע: "והשי"ת יזכנו להיות מן מתקני המדות, ויפוע עלינו אור שפעת חכמתו העליונים מ"ג תיקוני דיקנא".

שבע שבתות תמימות התינה.

במדרש: "תני רב חייא, אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום".

י"ל הענין בזה, כי הנה בימים הללו ובפרט בסוף ימי הספירה קשה להיכנס, ע"י בספר התולדות ישראל להמגיד מקאזניץ זי"ע (תהלים מב), אמנם ע"י ענוה ושפלות עצמו זוכים להרגיש האור הגדול גם באלו הימים.

וכתיב (ישעי' נו, טו) כי כה אמר רם ונשא וגוי' ואת דכא ושפל רוח, ונחלקו בזה רב הונא ורב חסדא, חד אמר 'אתי דכא' וחד אמר 'אני את דכא', ומסתברא כמאן דאמר 'אני את דכא', שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכירתו על הר סיני. ומסיים שם בגמרא: "אמר רב יוסף, לעולם ילמד אדם מדעת קונו, שהרי הקב"ה הניח כל הרים וגבעות והשרה שכירתו על הר סיני", ופירש רש"י: "לעולם ילמד אדם מדעת קונו - לאהוב את הנמוכות".

הרי מזה שרצונו של הקב"ה לבחור בשפלים. והו: אימתי הן תמימות בזמן שעושין רצונו של מקום - שמחזיקים עצמם בענוה ושפלות כרצונו של מקום, אז זוכים להשיג אור הימים הללו.

ע"פ ד"ק כ"ק מרן מהר"ד זי"ע

שהגיע זמנן ליפטר אמר בבקשה מכם עכבו עמי עוד יום אחד שקשה עלי פרידתכם, "והימים הספורים בינתים כחולו של מועד".

והדברים הללו קשה להולמם, איך יתכן לומר על ימי ספירת העומר - ימי אבילות ודין, שיש בהם קדושת חול המועד - שבהם נשפע אהבה ורחמים על כלל ישראל. ברם, בגמרא (מו"ק ט' ע"ב) איתא בטעם ההיתר של המלאכות המותרות בחול המועד, שהן משום ש"אע"פ שמיצר עכשיו שמח הוא לאחר זמן", כלומר, מה שהתירו מלאכות שונות בחול המועד, הרי זה משום שכבר בשעה שהאדם מצער עצמו על המלאכה, כבר שמח הוא בשמחה העתידה לבוא בגמר המלאכה.

כך הוא ממש גם בימי ספירת העומר, אשר גם כאשר שוררת בהם בחינת אבילות ודין, כבר מיד מתמלא האדם שמחה, בכך שהוא יודע שכל ענין האבילות והדין מטרתו קודש להכניע לב האבן ולהכניע בהכנה דרבה ליום בו "הגיע חשוק ונחשק לחושק וחשוק ושמחו שמים וארץ", יום אשר עליונים שש ותחתונים שמחו בקבלת תורה מסיני.

טוד זה שלמדנו בדברות קודש אלו, שעבודת ימי ספירת העומר הוא עבודת הענוה וההתבוננות בשפלות עצמו, חוזר ונשנה הרבה בדברי רבותינו הקדושים בימים אלו - ימי ספירת העומר, וכיון שכך עלינו להעמיק ולהתבונן בהם וללמוד מהם הלכה למעשה.

לא לחינם למדו רבותינו הקדושים יסוד ענין השפלות והענוה בימי ספירת העומר, מדברי חז"ל על המעמד הנבחר של מתן תורה - שהניח הקב"ה כל הרים וגבעות והשרה שכירתו על הר סיני. שהרי, עיקר מצות ספירת העומר מטרתו קודש להיות כלים מוכנים לקבל התורה, וכדבריו הידועים של בעל החינוך במצוות ספירת העומר (מצוה ש"ו), עיי"ש בלשונו הזהב. הוי אומר: בימי הספירה מכינים אנו עצמנו להיות הר ומקום ראוי לקבל עליו התורה. וע"ז מגיעים רבותינו הקדושים ולומדים מדברי חז"ל, שאין הקב"ה בוחר בכל ההרים והגבעות הגבוהות, באנשים הנוצצים והמבריקים, אלא אוהב הקב"ה את הנמוך שבהרים, את אלו שבחרו לעצמם את דרך הענוה והשפלות, עליהם משרה הקב"ה שכירתו.

וכבר היה רגיל מוריני הגה"צ רבי אליעזר דוד זצ"ל רגיל לומר, שאם אכן רצה הקב"ה לבחור בממוכות, למד נבחר כלל הר לקבלת התורה ולא ניתנה התורה בבקעה, אלא להורות לנו להתרחק מן הענוה הפסולה, ולקיים "ויגבה לבו בדרכי ה'". (וכבר נתבאר יסוד זה בתורת כ"ק מרן מהר"ד זי"ע עה"פ ומנחתו שני עשרונים סולת ונסכה יין רביעית ההין, עיי"ש ותרווה נחת).

והנה יגלה יסוד זה - של הכנה לקבלת התורה ע"י ענוה ושפלות - אור חדש בעומק ענין מנהגי האבילות הנהוגים בימי ספירת העומר, אשר מטרתם קודש להכניע לב האדם ולהכניע לקבלת התורה, שהוא אחד מג' ההכנות העיקריות הנזכרות באור החיים הקדוש (עה"פ בחודש השלישי) כהכרחיות לקבלת התורה, ש"הוא השפלות והענוה, כי אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שמשפיל עצמו ומשים עצמו כמדב, וכנגד זה אמר ויחנו במדבר פירוש לשון שפלות וענוה כמדבר שהכל דורכים עליו".

ובזה יש להמתיק וליתן טעם בביאור דבריו הנודעים של הרמב"ן בפרשתו (כג, לו) שחג השבועות הוא בבחינת שמיני עצרת, משל לשר שזימן את בניו לסעודה לכך וכך ימים, כיון

הרה"ק בעל 'אמרי יוסף' מספינקא זי"ע

המקל מול המחמיר

ידיד נעורים היה לו לרבנו אשר יחדיו למדו בישיבה. אולם בעוד רבנו צמח בפאר להיות רבן ומאורן של ישראל, נותר הידיד כבעל-בית פשוט, בלא תואר ובלי הדר. לימים הגיע אותו יהודי לספינקא ונכנס לרבנו, לקודש פנימה, שם שטח את פליאת לבבו: "הלא שנינו יחדיו למדנו על אותו הספסל בישיבה. מדוע זכה מר להיות רבי ורועה עדת ישראל ואילו אני לא נעשיתי אלא איש פשוט".

הסקית רבנו לשאלתו והשיבו נכוחה:

"כאשר לומדים שולחן ערוך, את ההלכה הפסוקה המדריכה את היהודי איככה להתנהג, אנו מוצאים בהלכות שונות שמצוין שם 'המקל יש לו על מי לסמוך והמחמיר תבוא עליו ברכה'. בעוד אתה תמיד נהגת ללכת אחר המקל שאינו מפסיד, הרי שאני תמיד התאמצתי להחמיר - ולכן באה עליי ברכה".

סגולת מליחת הדגים

באנחות רבות שטח איש יהודי לפני רבנו את צרותיו, כאשר הוא לא זוכה להעמיד דור ישרים מבורך, בניס אין לו; אף בריאותו רופפת וחיים אין לו; ובנוסף לכך אף פרנסתו אינה מצויה אצלו. כך שיש לו חיסרון של בני, חיי ומזוני גם יחד.

"האם מולח אתה את הדגים בערב שבת?" שאל רבנו.

היהודי השיב בשלילה.

פנה אליו רבנו וציווה עליו: "החל משבוע זה ואילך, היה אתה המולח את הדגים לכבוד שבת המלכה ובזכות מליחה זו, תזכה לכל שלוש ברכות אלה, בני, חיי ומזוני רוויחי. כי הלא בגמרא (קידושין מא) מצאנו ש'רבא' היה מולח את הדגים לכבוד שבת, ו'רבא' בגימטרייה 'בני, חיי ומזוני'. ללמדך שהמולח את הדגים לכבוד שבת, זוכה לשלוש אלה".

הרה"ק רבי יעקב חיים מסטולין זי"ע (המכונה: ה'דעטריוטער רבי')

בן הרה"ק רבי ישראל מסטולין זי"ע וחב"ד הר"ק רבי אברהם יהושע מלאויעו זי"ע

המחלק שסולק

רבנו היה מקרב כל יהודי ויהודי, גם מי שהתנהג בדרך המודרנה, בהיותו מקרב את לבבותיהם בדרכו המיוחדת.

מעשה שהיה כך היה:

תביאנו אל הפריץ ולבטח יהיה האלוקים בעזרך".

החייט כך עשה, מתוך אמונת צדיקים תמה. וכאשר הגיש לפריץ את אותו המעיל ממש - שנפרם וחזר ונתפר באותה צורה ממש - מיהר הפריץ להאיר את עיניו ולשבח את המעיל העשוי בחן ובהדרה, מעשה מומחה, ושילם לחייט היהודי אוצר גדול של מעות.

החייט לא ידע את נפשו ולא הבין מה היה בתחילה ומה קרה בסוף, עד שהחליט לנסוע שוב לפשיסחא ולשאול את הצדיק שיבאר לו פשרם של דברים. שמע רבנו את שאלתו והסביר לו: "מתחילה, כאשר תפרת את המעיל, היה ליבך עמוס וגדוש במחשבות של גאווה והתנשאות, שהנה אתה הוא החייט היחיד בעיר שהפריץ זימנו אצלו כדי לתפור לו את המעיל. ודבר שנעשה מתוך מחשבות גאווה, אין לו כל חן, אפילו לא בעיני גוי ערל ושפל. אולם עתה, כאשר תפרת שוב את הבגד, והפעם מתוך ענווה ושפלות הרוח - נכנס חן מיוחד בבגד, חן של ענווה, ענוות חן, עד ששוב מצא המעיל חן עד מאד בעיני הפריץ".

הרה"ק רבי דוד מטאלנא זי"ע

מתיירא מה'אור המאיר'

כ"ק האדמו"ר מסקווירא שליט"א סיפר בשם אביו, כ"ק האדמו"ר מסקווירא זצוק"ל שרבנו, הרה"ק מטאלנא זי"ע, שהה במשך תקופת זמן בעיר בראד. בהיותו שם היו המשכילים דרי המקום מופיעים אצלו והיה רבנו יושב ומתווכח עמם על עיקרי הדת והאמונה. היו מבני היכלו של רבנו כאלה שהדבר לא מצא חן בעיניהם והיה נראה להם כפחיתות כבוד כל הוויכוחים הללו. נכנסו אל הקודש ושאלו את רבנו בחרדת הקודש, מדוע יישא וייתן עמיהם הרבי כל כך, הלא כל כוונתם אינה כי אם לקנטר ולהתגרות.

השיבם רבנו ברוח סער:

"וכי האם אכפת לי מאומה בכך שהרשעים הללו באים להתגרות בי, וכי יש לי חשש כלשהו מהם ומשכמותם? מפחד אני ומתיירא כאשר רבנו היאור המאיר' מתגרה בי ומתווכח עמיי". כלומר, כשהוא לומד את דברי המוסר הנוקבים של הרה"ק היאור המאיר' זי"ע (ספרו הקדוש כתוב רבות בדרך המוסר הפונה אל לב האדם ומטלטלו היטב עד שישבו ויתקרב לבוראו יתברך), הוא מרגיש שהוא מתגרה בו היטב והוא מעורר אותו. וכפי שהיה רבנו מתבטא ואומר רבות ברוב ענוותנותו: "המתנגד הגדול ביותר שלי, הוא הרה"ק בעל 'אור המאיר' זי"ע, אשר הוא אינו חדל מלייסרני בדברי מוסר, השכם והערב ללא הפסק".

בעיצומו של יום השבת קודש, חנה רכב מחוץ למעון קדשו ומהרכב יצא יהודי פורק עול, רחמנא ליצלו, אשר נכנס לבית פנימה והתיישב לסעוד את ליבו בסעודת השבת, יחד עם האורחים הנוספים אשר הסבו בבית הצדיק וקיבלו שם ארוחותיהם ביד רחבה. הממונה על חלוקת האוכל שראה את עז הפנים הלו אשר רומס ברגלו הגסה את קדושת השבת קודש, הרגיש שנפשו אינה יכולה לו, הוא הרים קולו בזעקות נמרצות על אותו פוקר ומחלל שבת.

שמע רבנו את קול הזעקה, פתח את דלתו וניצב על מפתן חדרו. משם פנה אל המחלק הזועק ואמר לו בנחרצות: "יותר לא תוכל לשמש כאן כמחלק אוכל".

מאוחר יותר הסביר לו רבנו באר היטב: "ראה נא יהודי זה אשר נפל גם נפל עד שהגיע אל הדייטא התחתונה ביותר, עד שהוא מחלל שבת בפרהסיה, רחמנא לשיזבו. והלא אם לא נפתח עבורו את דלת הבית שיבוא לסעוד הנה - הלא ייצא לאכול במקומות אחרים, שם יגעל את נפשו בנבילות וטריפות. על כן לא היה לך לצעוק עליו, ואדרבה, רק לקרבו בסבר פנים יפות, שלכל הפחות יגיע לכאן לאכול כמה שיותר מאכלים כשרים למען תשבוע נפשו ולא תישקץ בשיקוצי מאכלות האסורים".

הרה"ק רבי ירחמיאל מפשיסחא זי"ע

בן הרה"ק היהודי הקדוש, רבי יעקב יוסף מפשיסחא זי"ע

המעיל שנפרם ונתפר

יהודי אשר שימש לפרנסתו כחייט מומחה הופיע אצל רבנו ודמעתו על לחיו.

הוא סיפר על כך שהפריץ המושל על עיר מגוריו, זימנו לביתו וביקש הימנו שיתפור עבורו מעיל נאדר ונהדר, כדרך המלכים. "כשהפריץ הזמין את המעיל, התפארתי לפניו שהוא אפילו לא צריך לספר לי איך הוא רוצה שהמעיל יראה. אלא אעשה כפי מומחיותי ואומנותי וללא ספק ייצא המעיל שלם ומתוקן עד שימצא חן בעיניו", סיפר החייט, והמשיך לספר את השתלשלות פני הדברים: "כאשר הבאתי את המעיל לפני הפריץ, הוא הביט עליו והחל מנאץ אותי בנאצות וחרפות על כך שהמעיל סר כל טעם. הוא זרק אותי מארמונו, אותי ואת המעיל גם יחד. וכעת אני בצרה צרורה ואני אנה אני בא מכעסו של הפריץ".

רבנו הקשיב לסדר פני הדברים והורה לחייט כדת מה יעשה:

"שוב נא לביתך ולחדר תפירתך. שם פתח נא את כל התפירות אשר תפרת עד שיחזור המעיל להיות פיסות בד. לאחר מכן תשוב ותתפור את המעיל, כמות שהוא. כך ממש

מהלכות ספירת העומר (ב)

לעשות תנאי במצוות, אבל רובם ככולם כן הסכימו לעצה זו (כמדומני שכך מקובל לפסוק להלכה למעשה), ויש בזה אריכות דברים, ואכמ"ל.

מי ששואל אותו חברו, כיצד ינהג. זה לשון השו"ע, מי ששואל אותו חברו בין השמשות "כמה ימי הספירה בזה הלילה", יאמר לו 'אתמול היה כך וכך', שאם יאמר לו 'היום כך וכך', אינו יכול לחזור ולמנות בברכה, אבל קודם זמן ביהש"מ כיון שאינו זמן ספירה, אין בכך כלום, עכ"ל השו"ע. ונוסיף בזה כמה פרטים חשובים, בס"ד. א', באמת יש עוד ב' עצות היאך לומר לחברו, אפשר לומר בלי 'היום' כגון אם שאלו ביום שני, יאמר לו 'שני ימים', כי בלי להגיד 'היום' לא יצא יד"ח [אבל אם אמר היום שני ימים, אפילו לא אמר 'לעומר', כן יצא יד"ח, ואז אינו יכול שוב לספור עם ברכה]. ויש עוד עצה לכיון בפי שלא לצאת ידי חובתו, ואז לא יד"ח אפילו למ"ד מצות אין צריכות כוונה, כי כוונה הפכית דהיינו שלא לצאת יד"ח, בודאי לכו"ע לא יצא. ובכל זאת העצה המובחרת הוא כמו שכתב בשו"ע להגיד 'אתמול היה כך וכך', כי בזה נתרחק מכל חשש נידוד ספק ברכה לבטלה. ב', מה שכתוב בשו"ע אם שאלו 'בין השמשות', זהו פשוט שאין הכוונה שהלכה זו נאמרה רק לבין השמשות, אלא בודאי אם שאלו בלילה ממש, צריך לומר 'אתמול היה כו"כ' רק השו"ע בא לומה שמזמן ביהש"מ שאפשר לצאת יד"ח בדיעבד, צריך ליזהר בזה. ולפני ביהש"מ משמע בשו"ע שאין שום חשש, אבל בש"ע הרב כתב, שלכתחילה מפלג המנחה ואילך (שהוא שעה ורביע לפני הלילה) יש להיזהר ולא לומר הספירה של היום, כדי לחשוש לשיטות מקצת פוסקים שסבירא להו שגם בזה אפשר לצאת יד"ח, ובדיעבד אם כן אמר מפלג המנחה עד שקיעת החמה, יכול לספור שוב בלילה 'בברכה'. ג', עוד חידוש מוסיף המשנ"ב (ס"ק כ"ב) בשם אחרונים, שאם אמר לחברו הימים ולא הזכיר השבועות, אפילו אמר 'היום' יכול אח"כ לספור בברכה, אמנם בשער הציון שם כתב, שזהו דוקא במושלם שבועי כגון ביום הי"ד אם אמר רק היום י"ד ולא הוסיף שהם שני שבועות, אבל באמצע השבועות, כגון ביום ששה עשר (שאו הזכרת שבועות רק מנהג) אם אמר היום ששה עשר, אינו פשוט כ"כ להקל, אבל למעשה מסיק למסקנא, שגם בזה יכול לסמוך להקל, לספור אח"כ בברכה, עיין שם טעמו. ד', כתבו כמה מפוסקי זמנינו, שאם אמר א' לחברו בליל ל"ג בעומר, 'היום ל"ג בעומר אני נוסע למירון' וכיו"ב, יכול בשופי לספור אח"כ בברכה, כי אין כוונתו לספור היום, רק לומר את שם היום כמו שנקרא בפי הבריות, ובשם הגרי"ש אלישיב ז"ל מובא, שכל כך פשוט שלא יצא יד"ח, שאם לא ספר חוץ מזה, אינו יכול לספור שאר ימים בברכה. דהוי ודאי כאילו לא ספר כלל. ויעזור השי"ת שנזכה לתקן מה שצריך לתקן, ויקוים בנו 'ואטהר' ואתקדש בקדושתך העליונה.

התחלת זמן ספירת העומר. כדי לעמוד על שורש הלכה זו, יש לעיין היטב בשו"ע סימן תפ"ט סעיפים ב' וג', ותמצית הדברים כך הוא. היות שנקטינן להלכה כהשיטות שספירה בזמן הזה דרבנן, מותר לספור ספיה"ע בבין השמשות [ואפילו שזה ספק יום ספק לילה, מותר ע"פ הכלל 'ספק דרבנן לקולא'], אבל כתב השו"ע, "המדקדקין אינם סופרים עד צאת הכוכבים וכן ראוי לעשות", ומוסיף בש"ע הרב, וכן ראוי לכל אדם לעשות (לספור רק כשהוא ודאי לילה), ומכל מקום מנהג ההמון עכשיו לספור בבין השמשות, עכ"ד. ונוסיף בזה כמה פרטים חשובים, בס"ד.

א', הנהוגים כשיטת רבינו תם לחומרא רק כלפי דאורייתא, יכולים לספור ספיה"ע בזמן המוקדם, על פי מה שאנו נוקטים שספירה בזה"ז דרבנן והם הלא מחמירים רק בדאורייתא, אבל אם אפשר להם בקל, ימתינו מלספור רק אחר זמן ר"ת. (על פי מה שכתבו הפו', שבדבר שאינו טורח, חוששים לשיטות שספירה בזה"ז דאורייתא). אמנם ראיתי אצל אלוקים שמחמירים כשיטת ר"ת גם כלפי דרבנן, מ"מ מקילים לספור בזמן בין השמשות של ר"ת (והטעם ששני חומרות אין צריך להחמיר, ודוק). ב', מי שרוצה לדקדק לספור בצאת הכוכבים, והוא מתפלל עם ציבור שסופרים ספיה"ע בבין השמשות, ינהג כך, יספור עמהם בלא ברכה, ויכוין בדעתו כך "אם אשכח לספור בלילה הריני סומך על ספירה זו לצאת בה ידי חובתי, ואם לא אשכח בלילה, הרי דעתי שלא לצאת יד"ח בספירה זו", ואח"כ בלילה אם יזכור, יברך אקב"ו על ספיה"ע ויספור ונמצא למפרע לא יצא יד"ח בראשונה, ואם ישכח הרי בידו ספירה ראשונה. (ולא ינהג שלא לספור עם הציבור, כי יש חשש שישכח בלילה ויפסיד הספירה לגמרי ח"ו). ג', ואם הציבור מתפללים ערבית מבעוד יום ממש (כמו שנהוג גם בזמנינו ברוב קהילות באירופה בזמן הקיץ), אין מנהג לספור מבעו"י, אלא כל א' סופר בביתו אח"כ כשיגיע הזמן, ואם כן איקלע לציבור שסופרים אז, טוב גם בזה לנהוג כנ"ל, ואם ספר בלא תנאי או ציבור שטעו וחשבו שכבר לילה ולמעשה ספרו מבעוד יום, לדעת ש"ע הרב אע"פ שבודאי יש חיוב לחזור ולספור בלילה, מכל מקום לא יברכו שוב על הספירה, כדי לחשוש למקצת שיטות שאפשר לספור מפלג המנחה, והמשנ"ב (בבאה"ל ד"ה מבעוד יום) כתב בזה"ל, וכשיגיע הזמן בלילה, יברך ויספור, ואינו ברכה לבטלה, דספירה קמייתא לאו כלום הוא, מעיקרא דדינא, וכנזכר לעיל, עכ"ל. ובדרך אגב כדאי לציין את החידוש הידוע שכתב הגרעק"א ז"ל בסוף סימן מ"ו ז"ל, לעני"ד בירא שהציבור יעברו זמן קריאת שמע, יכוין (כשקורא ק"ש בבוקר לפני התפלה) בדרך תנאי, אם יעברו יהא יוצא בזה, ואם לא יעברו (פי', אם לא יעבור זמן ק"ש כשהציבור יקראו ק"ש עם ברכותיה) לא יוצא בזה, עכ"ד. אמנם יש כמה גדולים שכתבו שאי אפשר

"חלקי בארץ החיים"

מפעולותיו ומסירותו נפשו של הרה"ח ר' חיים שלמה פריעדמאן ז"ל

למען הצלתו של כ"ק מרן זי"ע מעמק הבכא (ב)

ימים, עד גמר האקציע' שאורכת בדרך כלל כמה ימים.

אמנם למרות השגת תעודה זו, לא חלפה הסכנה לגמרי, ועדיין היו יכולים להערים מכשולות, ולחוקק חוקים חדשים. לכן שלח מרן זי"ע שליחות לר' חיים שלמה, בבקשה שיבוא אליו, ושיג עבורו גם היתר נסיעה מזויף, שאם חלילה יבואו הרשעים בפתע פתאום, יוכלו לברוח באמצעות הרשיונות המזויפים האלו.

וכה מתאר ר' חיים שלמה את דבר השליחות שהטיל עליו כ"ק מרן זי"ע:

"פעם אחת קיבלתי פתאום ידיעה משליח מיוחד שבא מווישניץ, שמרן זי"ע קורא אותי, ומבקש שאבוא תיכף לשם, כמוכן שמיד נסעתי בלי שום עיכוב, כשנכנסתי לקודש פנימה, לא הניחו אז שום בן אדם להיכנס מחמת סוד הדבר, מרן זי"ע ביקש ממני שאסדר בעדו היתר נסיעה מזויף, שיהיו יכולים לנסוע עמו מעיר לעיר, ומרן ביקש שישאר הדבר בסוד גדול".

"אע"פ שלמרן זי"ע כבר היה אזרחות תורכיה, אף על פי כן לא היו יכולים לסמוך על זה בלבד, כי לא יכלו לידע איזה חוק הם יכולים לעשות על התעודות חוץ, בפעם אחת הם יכולים לומר שאינו שווה כלום, בשביל זה טוב שיהיה גם היתר נסיעה, שאם ח"ו יהיה 'אקציע', שיוכל מרן זי"ע לנסוע למקום אחר עד יעבור זעם".

"בעל העסק שעסק בכך היה דר בבאכניא, נסעתי אליו, ומיד עשיתי היתר נסיעה כזה עבור מרן זי"ע, והטמינו זאת במקום סתר מאד מאד, וכמדומה לי שלא נשאר בכלל בבית מרן זי"ע, רק אצל אחד מאנ"ש, מפני הפחד אולי לפעמים יעשו בדיקה אצל מרן זי"ע, ואם הם יתפסו וימצאו את זה, אז גם התעודות חוץ יהיו בסכנה גדולה".

הנסיעה, שהיה רק לשבועיים, וממילא בטלו כל מחשבותי, עכ"ז הייתי שבע רצון, שלכל הפחות עלתה בידי לקבץ מה שקיבצתי כבר".

אחר שקם ממשכבו והוטב לו חוליו במקצת, החיש ר' חיים שלמה את צעדיו אל עבר העיר ווישניצא, לראות וליראות את פני כ"ק מרן זי"ע, מרן זי"ע היה אז עדיין מוטל במיטה אחר שנפצע בהתהפכות רכבם בדרך לוישניצא, כשנכנס לקבל שלום בקודש פנימה, אמר הגבאי ר' דוד געציליס ז"ל: 'אט איז דא חיים שלמה וואס האט געברענגט דעם רבין אהער', נענה מרן זי"ע כשבת שחוק על פניו: 'איך ווייסו! איך ווייסו!'

לעשת רצון צדיק

באותם הימים מספר ר' חיים שלמה, המשיכו אנ"ש מכל רחבי תבל במאמציהם המרובים למען הצלתו של מרן זי"ע מעמק הבכא, ובינתיים ניסו מקורבי מרן זי"ע להקל על שהייתו של מרן בגלותו.

לפי הנהוג שהיה קיים בשטח הכיבוש הגרמני, נהנו אנשים בעלי אזרחות חוץ מהקלות שונות, כגון לנוע ממקום למקום ללא היתר מיוחד, ועוד הקלות שונות. אלפי יהודים הצליחו להשיג באמצעים שונים תעודות אזרחות ממדינות שונות, על שמות אנשים שונים, ובכך הקילו על עצמם ויכלו לברוח במעוד מועד למקומות מבטחים.

לאחר יגיעה רבה, הצליח ר' חיים שלמה להשיג תעודה כזו גם עבור מרן זי"ע, אבל כדי שלא יהיה מזויף לגמרי, לא המציאו שם אדם סתם, רק עשו את התעודה על שם יהודי שאכן מתגורר במדינת תורכיה, מטרת תעודה זו הייתה, שאם ייערך 'אקציע', יוכל מרן זי"ע לנסוע לעיר אחרת למשך כמה

אחר שהעביר ר' חיים שלמה ז"ל את הסכומים אשר אסף וקיבץ בכל העיירות למען העברתו של מרן זי"ע מפרימשלאן לווישניצא, כאשר הוא עצמו אינו חש בטוב ואינו בקו הבריאות. מתאר ר' חיים שלמה את המשך תכניותיו, כשבין השורות למדים אנו על תוקפו של חסיד, אשר גם בצר ובמצוק לא מצא מרגוע לנפשו, בידועו כי חיי רבו מרן זי"ע תלויים מנגד, ועשה כל אשר לאל ידו למען הוצאתו מאפילה לאורה:

וגם כלתה נפשי

"בבוקר יום ה' נסעתי בחזרה לקראקא, היות שהיה קרוב לשבת, אמרתי שאין הזמן מוכשר לנסוע לאיזה מקום, על כן אסע עכשיו לביתי עד אחרי השבת לנוח מעמל הדרך, כי הרגשתי בעצמי חולשה יתירה, מחמת חולי והחום הגבוה, וגם עייפתי מעבודתי במשך השבוע בלי אכילה שתיה ולינה".

"חשבוני היה, היות שחולי זאת משמשת אצל בני אדם בערך שבועיים ימים, ולפי החשבון כבר עבר רוב הזמן, אקווה שיהיה ביכולתי לגמור את אשר החילותי".

"עשיתי כמו שחשבת, נשארתי בביתי עד אחרי שבת קודש, כשהתכנית הוא לנסוע הלאה ביום ראשון, אבל כידוע 'מיפר מחשבות ערומים' כתיב, ביום ראשון היה זה היום האחד עשרה להתחלת מחלתי, הרגשתי כי כלו ואפסו כל כוחותי, ולא היה באפשרותי אפילו להציג את כף רגלי על הארץ, ובמצב כזה כבר לא יכולתי לחשוב עוד על נסיעתי".

"אעפ"כ לא הסחתי דעתי מלעבוד הלאה, אחרי שיעברו איזה ימים, ויתחזקו כוחותי קצת, אבל בינתיים פג התאריך של היתר